

Archív časopisu Thorin

Plameny v krbu šlehají
pod střechou lůžka čekají;
nás ještě nohy nebolí,
kdo ví, co skrývá okolí:
snad strom anebo kameny,
jež máme poznat právě my.

List a tráva, strom a květ,
nehleď zpět! Nehleď zpět!
Kopec, rybník pod nebem,
dále jdem! Dále jdem!

THORIN 92/1

Thorin č.1/92

Úvodník

"Gandalf, trpaslíci a pane Pytlíku! Sešli jsme se dnes v domě našeho přítele a spoluspiklence, zde přítomného znamenitého a odvážného hobita - kéž mu nikdy nevytlíná srst na prstech u nohou a všechna chvála jeho vínu a pivu! -"

To byl Thorinův styl...

Náš časopis by měl být stejně, případně i více, rozvláčný a patetický, což snad nebude na závadu a možná to dokonce i uvítáte. Naleznete zde literární příspěvky, recenze (pokud budete dobře hledat) či odborné články zaměřené na dílo J.R.R.Tolkiena, vše bohatě ilustrováno našimi předními výtvarnými umělci.

Nechceme vás zdržovat dlouhými úvody a proto hned přejdeme k řešení naší temné záležitosti, hledání našeho dračího pokladu. Obsah nechť vám je mapou podobnou té Thráinově.

Obsah:

- [Úvodník](#)
- [Sidar a pán čtyř mečů \(1\)](#)
- [Překlady elfských citátů](#)
- [Úvod k základům Quenya](#)
- [Základy Quenya \(1\)](#)
- [České tengwar](#)
- [Návštěva](#)
- [Gart Mstitel](#)

Thorin číslo 1. Vydává Společnost přátel díla pana J.R.R.Tolkiena.

Uzávěrka 18. prosince 1992

Pouze pro členy. Bezplatně.

Thorin č.1/92

Sidar a pán čtyř mečů

Část první

Bylo to v krajině Zaram, kam přijíždějí kupci na velkých lodích a přivázejí dobytek, obilí a různé plody, za které dostávají železo a kov turir, tvrdý jako diamant a houževnatý jako semňové kmeny. Jeho tajemství je ukryto v umění zaramských kovářů. V místních dílnách jsou vyráběny nejlepší rádla a meče v celém známém světě. Snad jen pověstné meče bájných Sigurů mají lepší vlastnosti. Ty se však nacházejí jen v pohádkách starců.

Z jedné lodi, která kotvila časně zrána u přístavního mola, se mezi lodníky skládajícími náklad vykuli podivný zjev. Ačkoli - co je vlastně v přístavní čtvrti podivného na otrhaném, špinavém tlouštíkovi, kterého kdosi vykopl z podpalubí. Snad jen podlouhlý vak z dobré kůže, který pevně svírá v tlapách. Ospale mžourá do jarního sluníčka a na celé kolo zívá. Povaleč, tulák, otrapa. Než přesto je v něm něco, co upoutá náhodného pozorovatele. Snad zvláštní, zdánlivě nemotorně batolivá chůze, snad krátké pohledy zpod přimhouřených víček.

Ťápe jako medvěd křivolakou uličkou kamsi do středu města. Z výrazu jeho tváře je jasné, co asi hledá. Jídlo, pití, postel - to ho nyní zajímá. Sláva, pomyslí si, když po chvíli bloudění mezi přístavními sklady narazí na výmluvný vývěsní štít se džbánem a na řev, ozývající se ze dveří i z děr nahrazujících okna, neklamné znamení - zde je putyka.

Vstoupil do zelenavého šera. Kolem něj se převalovaly chuchvalce jedovatě zeleného dýmu, do nosu jej udeřil zápach omamných látek. Snažil se zrakem proniknout šero a když se mu to podařilo, zamířil přes sál k nálevnímu pultu. V kukani ze železných prutů seděl hospodský, obklopen vydatným množstvím lahví a soudků s kořalkou, laciným vínem a šťávou ze všech možných opojných rostlin. Stanul před tváří tohoto božstva pijanů a chvíli si ho prohlížel. Přejížděl pohledem z jeho lebky s několika chomáči slepených pačesů přes nos a ohnivě červené líce až na jeho tlustý pupek, obtažený opaskem s velkým řeznickým nožem.

S očima stále ještě někde uprostřed tohoto bachoru si poručil:

"Láhev červeného vína a něco k snědku, nejlépe kus libového uzeného s cibulkami."

Tlouštík na něj zaostřil svá prasečí očka, utopená v tukových jamkách: "Máš čím platit?"

Chlap sáhl pod kaftan a vytáhl měšec. Chudý, chudičkový měšec. Hodil ho na pultík, trochu to cinklo. Hospodský obrátil pytlík naruby. Zalesklo se několik stříbrných plíšků.

"Peněz máš jako novorozenec zubů," vrčel hospodský.

"Nač mi to vystačí? Chtěl bych tu i spát."

"No řekněme džbán vína a kus kýty teď a ještě ráno, až se tu vyspíš. Pak plav dál." Hospodský shrábl peníze do dlaně a tázavě se na muže podíval. Ten se ušklíbl, olízl jazykem rty a přikývl:

"Dobrá, dej sem jídlo a pití."

Jedním pohybem zmizely mince a druhým se před ním objevil džbán a miska s kusem masa.

"Co ty cibulky?" zeptal se.

"Seš nějakej fajnověj," zabručel hospodský, ale nasypal do misky hrst cibulek a přisunul ji k němu blíž. "Sednout si můžeš támhle vzadu, je to tam pro lepší hosty," uchechtl se.

"Nějakou práci bys mi nesehnal?" zeptal se chlap.

"Třeba ti někdo tam vzadu poradí," odbyl ho tlouštík a věnoval svou pozornost dvěma opilcům, kteří se začali potýkat přímo před jeho kukaní.

Obešel, či spíše obkuliil pultík, odkudsi vytáhl pevný bičík z ocasu divokého orana a prudce udeřil každého z nich bleskově mezi oči. Zmatené výtržníky pak postrčil směrem ke dveřím. Ven je vyhodily ochotné ruce dalších návštěvníků.

"Jo. A žádný blbosti tady nestrpím," prohodil přes rameno, dívaje se výmluvně na mužův podlouhlý vak.

"Jsem jako ovečka, mírnost sama," usmál se muž a proplétal se mezi stoly dozadu do klidného kouta. Tam se svalil na lavici a věnoval se jídlu. Přitom mu ale neuniklo ani slovo z hovoru, který kypěl kolem něho. A bylo co poslouchat. Chlapi kolem se vychloukali, kde všude byli a co viděli, mluvili o ženách, víně i zabíjení. Úádná větší válka právě neprobíhala, tak jen probírali šermíře a jejich umění.

"To vám povím," pištěl jakýsi hubeňourek, "takovej chlap, jako je Kukla, se hned tak nevidí." Mužiček se rozohnil a začal mávat rukama, div že neshodil ze stolu džbánek. "Bojuje se dvěma saxy a umí to jedna radost. Když začne sekat kolem sebe, je to taková rychlost, že máte chvílemi pocit, jako by měl čtyři ruce."

"Něco jako čtyřruká opice talůn, že jo," skočil mu do řeči muž od protějšího stolu. Posluchači při té představě řvali smíchy., neboť talůn je velká, skoro lysá opice, které dělají její čtyři ruce neustále potíže. Potulní kejklíři toho využívají při různých komických číslech. Skrček se uraženě ušklíbl a svlážil hrdlo hitem vína.

Vtom se z kouta ozval chraplavý, zastřený hlas. Jakoby mrazivý vítr zavál, až se všichni kolem otřáslí. "Pán čtyř mečů ! Pán čtyř mečů !"

Před vyjevenými muži se objevila podivná postava. Šedivý stařec v otrhaném plášti k nim vztáhl holé pahýly obou paží: "Je na světě muž, jenž čtyři ocelové blesky svírá, střežte se ho, je-li vám život milý ! Však jste-li odvážní, zabte ho a budete odměněni."

"Zalez, starej," houkl na něj zrzek, sedící naproti našeho muže. Ten se zeptal:

"Kdo je to?"

"Neškodný starý mrzák, který neustále cosi blekotá o Pánu čtyř mečů, o věčné porobě a kdesi cosi. Prostě cvok," sdělil zrzek a obrátil se k trochu zaraženým mužům.

"Co se tváříte jak po mučení, troubové? Vykašlete se na pomateného dědka! Hola hop!" uchopil džbán a vyprázdnil ho. Ostatní ho následovali a znovu se rozpoutala divá zábava. Náš přítel však neustále pošilhával do temného kouta, kam zapadl starý muž.

"Když jsme u těch opic," začal tentýž smíšek jako předtím, "nepřipomíná vám talůn na tržišti někoho?"

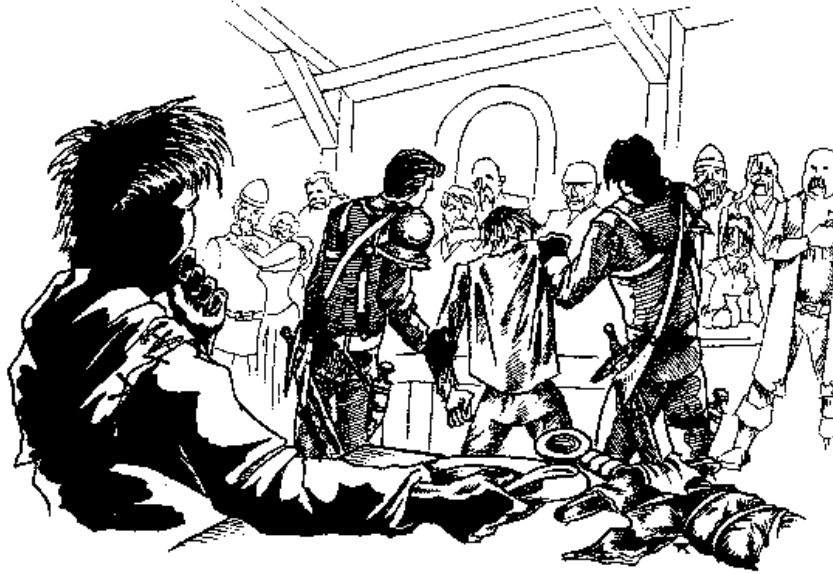
Každý si hádal někoho známého, ale smíšek stále říkal jen "samá voda, samá voda."

"Zamyslete se, chlapi, když tak plácá rukama, připitoměle se usmívá a čeká na potlesk," a současně to živě předváděl, "koho vám to připomíná?"

Nestačil už svou myšlenku dokončit. Zezadu k němu přistoupil chlap v šedém. "Zatýkám tě pro hanobení hlavy státu." Současně kde se vzali tu se vzali objevili se podobní i po dalších stranách stolu.

"Whau! Krysy!" zařval výtržník.

"Půjdeš s námi," položil mu šedivák ruku na rameno. Zatčený začal pomalu vstávat, napřáhl před sebe ruce a šedivák se mu je chystal spoutat. Pak to šlo ráz na ráz. Sevřenýma rukama ho chlap švihl do brady, chytil stoličku a obratem s ní poslal druhého k zemi. Ten třetí mu skočil na krk a zaječel: "Za elitu!" Propukla rvačka.

Dveřmi se do místnosti cpaly šedivé uniformy, aby vzápětí hospodu opustily okny, letíce s jekotem a sakrováním ven. Do jejich pranice se krom hospodského a našeho muže zapojil každý. Skončilo by to možná docela nevinně, ale velitel šedých nevydržel a tasil. Zrzek, který ho právě mlátil, zařval a na stůl před našeho cizince dopadl nějaký předmět. Byla to uťatá pěst.

Začalo to vypadat zle. Všichni šedí tasili, ozvali se další výkřiky bolesti. Na stůl dopadl za pěstí mladý chlapec - skoro dítě. Jeden z šedých ho tloukl hruškou zbraně a chystal se mu rozbít hlavu. Vtom mu zbraň vylétla z ruky a on sám byl odhozen kus od stolu.

"Je to malý kluk, nech ho žít," řekl ten, kdo takto zasáhl. Místo odpovědi vytáhl šedák z boty nůž a zaútočil. Poslední, co si uvědomil, než padl do bezvědomí, byla hrana ruky, která se mu mihla před nosem a uspala jej.

Velitel šedých si všiml tohoto incidentu a okamžitě zařval: "Berte toho chlapa !" Obstoupili ho a výhruzně si pošvihávali meči.

"Nikomu jsem neublížil. Nechte mne jít. Jsem mimo vaše spory," klidně a nevzrušeně čelil slovy té hromadě oceli.

"Naopak, jsi v nich namočen až po uši," opáčil velitel. "Nícméně můžeš jít v pokoji. Necháš nám tu ale ta ušiska ," zařetal se.

Ti hosté, kteří mohli, se mezitím z hospody uklidili. Ty ostatní si odnesou pozůstatí později. Šedí měli tedy jen dva diváky - zachráněného chlapce a hospodského.

"Napadneš-li mne, budu se bránit!"

Velitel se těm slovům usmál, pokynul mužům a ti se rozestoupili.

"Tak se braň," řekl a zaútočil mu ledabyle na břicho. Napadený ustoupil a vykřikl:

"Dost té hry, pane!"

"Teprve jsem začal, hošánku," vysmíval se velitel a švihal po něm zprava zleva. Muž uhýbal útokům. Pak mu šedý rozřal rukáv kaftanu. Další bylo dílem zlomku sekundy. Špičky pravé nohy se zabořila do žaludku šediváka. Tomu vylétl meč z ruky. "Zabte ho," zachroptěl ještě, a pak začal znečišťovat podlahu svým obědem.

Nejbližší šedivák sekl po mužově boku. Místo výkřiku zraněného se ozvalo třesknutí ocele. V rukou našeho hrdiny se objevily krátké nože a svištivě přejely po paži útočníka. Než se ostatní vzpamatovali, stál muž u svého vaku a strčil do něj ruku.

"Naposledy! Necháte mě odejít?!" Místo odpovědi jen výkřiky a svist zbraní. Ěalo po něm snad deset mečů najednou. Jeho pohyb byl bleskový. Z vaku vyjela dlouhá čepel a začala protínat vzduch. Zazvonilo několik úderů, jimiž se vykryl, a pak tupá strana mírně zahnutého meče dopadla několikrát do měkkého. Vlna útočníků se rozbila jako vlnobití o skálu a odhrnula se pryč, znovu se přivalila a opět byla zatlačena. Pokaždé pár svištivých cinknutí, výkřiků a těch, co zůstali ležet a drželi si obražené a zlomené končetiny.

"Kuše, doneste kuše !" vykřikl kdosi. Muž si vzal před sebe vak a chystal se k poslednímu boji. Vtom rána. Záblesk a dým - bílý, neprůhledný.

"Pojď," strkal ho někdo do té bílé mlhy. "Chyť se mě a pojď."

konec první části

Robert Waschka

Thorin č.1/92

Překlady elfských citátů

Následující citáty v jazycích Středozemě jsou ze Silmarillionu, Pána Prstenů a životopisu jejich autora od Humprey Carpentera. Tolkienovy překlady jsou v uvozovkách, mé hypotetické překlady jsou v závorkách. Píseň pro Elbereth z Roklinky, Galadrielin žalozpěv a Samvědovo vyzvání jsou Tolkienovy doslovné překlady z "The Road Goes Ever On" (Cesta jde pořád dál). Citáty, které zahrnují všechny, které jsou v Tolkienových vymyšlených jazycích k dispozici, jsou seřazeny chronologicky.

***

Část básně s datem listopad 1916, březen 1916. Quenya, životopis (angl. výtisk)

```
Ai lintulinda Lasselanta
(Ó rychlý zpěve podzimu
Pilingeve suyer nalla ganta
      [za]volá
Kuluvi ya karnevalinar
Rudozlatou již rudý oheň síly
V'ematte singi Eldamar.
      Elfí domov.)
```

Fingonův výkřik v Nirnaeth Arnoediad. Quenya, Sil./165 (neof. 48II6)

```
Utúlie'n aurë! Aiya Eldalie ar Atanári, utúlie'n aurë!
"Den přišel! Hle, lide eldarský a Otcové lidí, den přišel!"
```

Odpověď těch, kdo slyšeli Fingona. Quenya, tamtéž

```
Auta i lómë!
"Noc míjí!"
```

Húrinův výkřik, když naposled bojoval v Nirnaeth Arnoediad. Quenya, Sil./168-169 (50I3)

```
Aurë entuluva!
"Den zase přijde!"
```

Rozloučení Nienor s Túrinem. Quenya, S/193 (58I1)

```
A Túrin Turambar turun ambartanen.
" Pán sudby sudbou opanován!"
```

Frodo zdraví Gildora v Kraji. Quenya, I/83

```
Elen síla lúmenn' omentielvo.
"Hvězda svítí na hodinu našeho setkání."
```

Glorfindelovo přivítání Chodce na cestě k Brodu u Roklinky. Sindarin, I/200

```
Ainavedui Dúnadan! Mae govannen!
(O, konečně, Dúnadane!)
```

Glorfindelovo volání na koně, když na něm jel Frodo. Sindarin, I/203

```
Noro lim, noro lim, Asfaloth!
"Jeď dál, jeď dál, Asfaloth"
```

Píseň pro Elbereth zpívaná v Elrondově domě. Sindarin, I/224

```
A Elbereth Gilthoniel
"Ó Hvězdná královno, Rozsvěčečko hvězd,
silivren penna míriel
bílý třpyt spadá jak blýskavé klenoty
o menel aglar elenath!
z nebeské slávy myriád hvězd.
      Na-chaered palan-díriel
Poté, co jsem hleděl do dálek
o galadhremmin ennorath
ze spleťtých lesů Středozemě,
Fanuilos le linnathon
Sněžná, tobě budu zpívat
nef aear, si nef aearon!
na tomto břehu oceánu, zde na tomto břehu oceánu!"
```

Nápis na Jednom Prstenu, přednesený Gandalfem na Elrondově radě. Černá řeč, I/240

```
Ash nazg durbatuluk,
"Jeden prsten vládne všem
```

```
Ash nazg gimbatl,
jeden jim všem káže
```

Ash nazg trakatuluk,
jeden všechny přivede
Agh burzum-ishi krimpatul.
do temnoty sváže."

Gandalfovo ohnivé kouzlo na Caradhrasu. Sindarin, I/274

Naur an edraith ammen!
(Oheň ...)

Gandalfovo ohnivé kouzlo užitě proti vlkům pod Caradhrasem. Sindarin, I/282

Naur an edraith ammen!
(Oheň ...)
Naur dan i ngauroth!
(Ohni spal vlkodlaky!)

Nápis na západní bráně Morie. Sindarin, I/287,288

Ennyn Durin Aran Moria:
"Dveře Durina pána Morie
pedo mellon a minno.
ať řekne přítel a vstoupí.
Im Narvi hain echant:
Já, Narvi, jsem je vyrobil
Celebrimbor o Eregion teithant i thiw hin.
Celebrimbor z Cesminie nakreslil tyto znaky.

Gandalfovo kouzlo na otevření brány Morie. Sindarin, I/289

Annon edhellen, edro hi ammen!
(Dveře elfů, otevřte se ...
Fennas Nogothis, lasto beth lammen!
Bráno Trpaslíků, slyš slova měho jazyka!)

Aragornovo rozloučení s Arwen v Lórienu. Quenya, I/330

Arwen vanimelda, namarië!
(Arwen, sličná lásko, sbohem!)

Altariello naine Lóriendesse: Žalozpěv Galadriel v Lórienu. Quenya, I/353

Ai! laurië lantar lassí súrinen,
("Ach! jak zlatě padají listy ve větru,
Yéni ú-not-imě ve rámar aldaron!
Roky ne-spočet-né jak křídla stromů!
Yéni ve líně yuldar avánier
Roky jak rychlé doušky pominuly
mí oro-mardí lisse-miruvóre-va
ve vysokých-síních sladké-medoviny-(2.pád)
Andúně pella Vardo tellumar
západu nejzazšího Vardy klenbami
nu luini yassen tintilar i eleni
pod modrými kde(mn.č.) chvějí se hvězdy
óma-ryo aire-tári-lírinen.
v hlasu-jejího svaté-královny-písniích.

Sí man i yulma nin en-quant-uva?
Teď kdo číší mi znovu-naplní-(bud.čas)?

An sí Tintallë Varda Oio-losseo
když nyní Rozsvěčečka Varda Věčně-bílá
ve fanyar má-rya-t Elen-tári ortanë
jako oblaky ruce-své-dvě Hvězdné-královny pozdvihla
ar ilyë tier undu-lávë lumbulë;
a všechny cesty utonuly v hlubokém stínu;
ar sinda-nórie-llo caita mornië
a šedých-zemí-odkud lehla temnota
i falma-li-nnar imbë met, ar hisië
na pěníci-vody-mnohé mezi námi-dvěma, a mlha
un-túpa Calaciryo míri oialë.
pře-krývá Calacirye drahokamy navždy.
Sí vanwa ná Rómello vanwa, Valimar!
Teď ztracen je, Východu ztracen, Valimar!

Namarië! Nai hir-uva-lye Valimar.
Sbohem! Snad najdeš-(bud.čas)-ty Valimar.
Nai elyë hir-uva. Namarië!
Snad právě-ty najdeš-(bud.čas) [ho]. Sbohem!"

Mordorský skřet proklíná skřety Sarumana. Pokleslá Černá řec, II/41

Uglúk u bagronk sha pushdug Saruman-glob búbhosh skai.
(Nepřeložitelné.)

Stromovousův popis Lórienu. Quenya, II/61

Laurelindórenan lindelorendor malinornéliion ornemalin.
(Zlata-zpívajícího-země-údolí zpívající-zlato-zem
zlato-stromů-bukových strom-zlatý.)

Stromovoušův popis lesa Fangornu. Quenya, II/61

Taurelilómëa-tumbalemorna Tumbaletaurea Lómeanor.
"Les-mnoho-stinný hluboko-dolino-černý
hluboko-dolino-zalesněný smutno-kraj."

Frodova chvála světla Galadriel v Odulině doupěti. Quenya, II/296

Aiya Eärendil Elenion Ancalima!
(Hle, Eärendil, hvězda Dávného světla!)

Samvědovo vzývání Elbereth při jeho útoku na Odulu. Sindarin, II/304

A Elbereth Gilthoniel
"Ó, Hvězdná královno, rozsvěčečko hvězd,
o menel palan-díriel,
z nebes dalekých-shlížíš,
le nallon sí di'nguruthos!
k tobě volám pod smrtelnou-hrůzou!
A tiro nin, Fanuilos!
Ó ochraňuj mne, Fanuilos!

Lid chválí půlčiky na Cormallenském poli. Sindarin, III/204

Cuio i Pheriain anann! Aglar'ni Pheriannath!
(Ať žijí půlčici dlouho! Oslavujme půlčiky!
Daur a Berhael, Conin en Annun! Eglerio!
... (2.pád) západu! Oslavujme je!
Eglerio!
Oslavujme je!
A laita te, laita te! Andave laitivalmet!
Ó chvalme je, chvalme je! chválit-budeme-my!
Cormacolindor, a laita tárienna!
Prstenu nosiči, ó chvalme ...)

Elessarova přísaha při korunovaci, slova, která pronesl Elendil po svém přistání ve Středozezi. Quenya, III/216

Et Eärello Endorena utúlien.
"Z Velkého moře do Středozeze přicházím
Sinome maruvan ar Hildinyar
Zde budu bydlet já, a moji dědicové
tenn' Ambar-metta!
až do skonání světa!"

Elessarovo zvolání, když našel odnož Bílého stromu. Quenya, III/220

Yé! utúvienyes!
"Našel jsem to!"

Stromovousovo rozloučení s Galadriel. Quenya, III/229

A vanimar, vanimálion nostari!
(Ó, drahý-domove, sličná-zlatá ...-královno!)

Zoufalý linnod Gilraen, Aragornovy matky. Sindarin, III/342

Onen i-Estel Edain,
"Dala jsem naději Dúnedain
ú-chebin estel anim.
ne-nechala žádnou naději pro sebe"

Ruth S. Noel, překlad Irena Votavová

Thorin č.1/92

Úvod k základům Quenya

Dá se s největší pravděpodobností předpokládat, že Základy Quenya zaujmou valnou většinu čtenářů Thorina. Proto bych si na úvod dovolil několik poznámek z hlediska překladatele.

Kniha Basic Quenya (Základy Quenya) vycházela původně postupně v časopise Beyond Bree (Za Hůrkou), měsíčníku Tolkienovské zájmové skupiny v rámci americké Mensy, společnosti lidí s vysokým IQ, v letech 1988 až 1990. Samotná publikace byla vydána u příležitosti Tolkien Centenary Conference v roce 1992. Autorkou 22 lekcí a několika dodatků je Nancy Martschová. Úvod k učebnici napsal Taum Santoski. Tento úvod společně s předmlouvou autorky by měl vyjít v některém z dalších čísel Thorina, ale myslím, že v tomto okamžiku jste už dychtiví po samotném jazyce. Přesto ale je třeba nejprve uvést předmluvu, ve které se pokusím vysvětlit některé z jevů, se kterými se setkáte v následujících lekcích. Předmluvu píší pod dojmy z překladu první lekce, takže není vyloučeno, že bude nutné doplnit další informace později.

Možná, že vám obzvláště v prvních kapitolách bude připadat, že kvůli tak jednoduchým věcem jste si nemuseli pořizovat učebnici buhvíodkud. Ti systematičtější z vás si už jistě uspořádali znalosti o Quenya získané v Profesorových knihách, takže neobstojí ani tvrzení o vnesení řádu do chaosu. Myslím, že ale nakonec budeme všichni nuceni uznat, že autorka má přístup přece jen k více informacím než my v Československu a zachází s nimi fundovaněji než většina z nás - amatérů.

O velkém množství neznámých zdrojů se dozvíte velice brzy, a to když začnete narážet na odkazy nacházející se v History of Middle-earth (Historie Středozemě), Unfinished Tales (Nedokončené příběhy), Tolkien Compass (Tolkienův Kompas), atd. S těmito knihami se budeme pokoušet členy od začátku seznamovat pomocí překladů z nich, jejich zkrácených obsahů či výběrem důležitých myšlenek.

Ve svém překladu se pokusím udržet co nejvíc názvosloví užívané v českých vydáních Hobita (Odeon, 1991), Pána prstenů (Mladá fronta, 1989-91) a Silmarillionu (Mladá fronta, 1992). Možná se mi to díky mé roztržitosti vždy nepodaří (např. k Návratu krále jsem se zatím v češtině nedostal), ale nemělo by jít o chyby, které by znemožňovaly srozumitelnost textu. Na několik z nich ale mohu upozornit již dopředu: Mám za to, že názvy a výroky, které byly v některém z elfských jazyků, měly zůstat naprosto nezměněny. Velice si cením obratu se skurut-hai, vztahujícímu se k českému slovu skřet (v angličtině uruk-hai, od orc), ale vše ostatní podle mne mělo zůstat tak, jak bylo. Proto budu používat výraz Quenya místo Quenijština, duin (řeka) místo duina, psát y, ačkoliv se vyslovuje j (např. vilya-vilja), apod. Pokud by se objevil jiný takový případ, při prvním výskytu se na něj pokusím upozornit.

Dalším podobným problémem jsou potíže s lokací odkazů na jednotlivé knihy. Nejjednodušší je situace paradoxně u knih, které u nás doposud nevyšly. Přestože i zde budu uvádět čísla stránek, myslím, že se jen těm šťastnějším podaří získat právě to vydání, na které zde bude odkazováno. Hlavní obtíž je v tom, že ani já, ani Společnost nejsme majiteli vydání The Lord of the Rings a The Silmarillion, kde čísla stránek odpovídají číslům uvedeným zde. Bohužel, hodně odkazů se vztahuje k dodatkům v Pánu prstenů, na které se ale nevztahuje závěrečný rejstřík a to ještě ztěžuje orientaci. Přesto se pokusím v těchto případech vždy uvést správné místo, kde můžete původní informaci hledat.

Posledním zádrhelem je to, že editor T602, ve kterém překlad píší, neumí tisknout ě, u a î, písmena hojně používaná v elfských jazycích. Pro případ, že bych někdy zapomněl dopsat znaménka nad nimi, požádal bych vás, abyste se proto nerozčilovali a omluvili mou občasnou zapomnětlivost. {Poznámka '98: při převodu do HTML se pokusíme toto změnit}

Na konci každé lekce bude jedno či více cvičení. Jejich řešení by vás mělo přinutit k hlubšímu studiu jazyka a nebude patrně potřeba dodávat vám ještě nějakou motivaci. Přesto jsme se rozhodli, že ty, kteří nám do udaného termínu pošlou svá řešení a budou vylosováni (pokud množství správných odpovědí bude velké), odměníme malou cenou, jejíž konkrétní podoba není ještě určena.

Tímto se omlouvám za malé zdržení, které jsem vám způsobil na cestě k poznání a přeji vám, ať vaše trpělivost vydrží co nejdéle.

(Rozprava o jazycích se nachází v Dodatku F, Pán prstenů)

Karel Makovský

Thorin č.1/92

Základy Quenya

Lekce 1: Úvod

[Další lekce](#)

J.R.R. Tolkien vytvořil pro svůj vymyšlený svět mnoho jazyků: Lendarin, Danian, Primitivní Elfštinu, Quenya, Khuzdul..., se zaměřením především na elfské jazyky. Jak se dá poznat, že to je Quenya? Mnoho "dialektů" jako Lendarin, Telerin, Silvian je reprezentováno v "kmenovém" slovníku pouze několika slovy a jsou všeobecně pouze naznačeny. Jiné, jako Quenya a gnómština, se používají jen v Historii Středozemě, ne v Pánovi prstenů nebo v Silmarillionu. Primitivní neboli Obecná elfština se nachází hlavně v lingvistických rozpravách. Většinou, v "kmenovém" slovníku (PP, S), nás bude zajímat rozlišení elfských výrazů od ne-elfských, a dále Quenya od Sindarinu. Jak se tedy dá identifikovat Quenya?

Slovo je označeno za Quenya: O Quenya se text zmiňuje jako o "Vznešené elfštině", "vznešeném jazyce", "starobylém jazyce", apod. (Mnoho lingvistického materiálu se nachází v Dodatcích, rejstřících a poznámkách pod čarou. Určité je všechny pro čti.) Sindarin je také nazýván "Šedá elfština". Předek Elfského jazyka je "Primitivní" nebo "Obecná elfština". Jim Allan ho v úvodu do elfštiny nazývá "Proto-Eldarin" (PE). Quenya, kterou se mluvilo u Vody Probuzení, byla Primitivní elfština, ne jazyk později známý jako Quenya.

Kontext: Cizí slova jsou často, ačkoliv jistě ne vždy, vytištěna kurzívou, obzvláště při jejich prvním výskytu v textu. Pro většinu zeměpisných názvů ve Středozemi, spolu s některými osobními jmény, existuje výraz jednak v cizím jazyce, obvykle v elfštině, a v Obecné řeči (angličtině, češtině), což je často překlad z elfštiny. Jména užívaná v Rohanu jsou většinou rohirská (anglosaská), slova užívaná skřety většinou ve skřetštině, atd. Jména daná elfy a lidmi z Gondoru jsou pravděpodobně elfská.

Primitivní elfština se nachází většinou v lingvistických rozpravách. Kmeny a kořeny vytištěné velkými písmeny nebo pod odmocnítkem jsou obvykle PE. Silvanská ("lesní") elfština byla užívaná v Lórienu a Temném hvozdu a je spojena s těmito místy: viz III str. 380 a UT "Historie Galadriel a Celeborna". Sindarin byla mluvená elfština Třetího věku. Používal se pro každodenní výrazy a fráze; většinu místních a osobních jmen Třetího věku; jména Správců Gondoru a Králů a Náčelníků Arnoru (těch začínajících na Ar-); aristokracii Númenoru; hrdiny a místa Prvního věku v Beleriandu; Zpěv pro Elbereth. Quenya byla ve Třetím věku druh elfské latiny. Užívala se při formálních příležitostech, pro poezii, přísahy; jména králů a nástupců v Gondoru; královskou rodinu Númenoru a místní názvy Númenoru; jména Valar a místní názvy Amanu; Písni Galadriel o Eldamaru a konečné verzi "Poslední lodě" (M str. 221-3).

Vnitřní stavba: Stejně jako se jistá písmena či kombinace písmen v angličtině (i češtině) používají a jiné ne, je tomu tak i v Quenya. Umístění písmen je rovněž důležité: písmeno nebo kombinace může být povolena uprostřed slova, ne však na začátku či konci, tak jako žádné slovo v češtině nezačíná písmenem y (Yperit je cizí slovo), y se může objevit kdekoliv jinde. (POZNÁMKA: některé z příkladů zde uvedených se nedají uplatnit mimo kořenový adresář.)

Quenya: písmena q, y (jako souhláska); kombinace hl, hr, hy; dvojhlásky eu, oi. Písmeno v je běžné v Quenya, jinde je vzácné. Písmeno w, a kombinace th, jsou v Quenya vzácné, avšak v Sindarinu běžné. Písmena q, z jsou vzácné v Quenya, nepoužívané vůbec v Sindarinu, ale běžné v jiných jazycích. (Primitivní elfština z také používala.) Dvě tečky nad samohláskou, používané k indikaci toho, že samohláska se má vyslovit, je běžnější v Quenya než v jiných jazycích.

Ne-Quenya: písmeno j (jako samohláska); kombinace ch, dh, gh, lh, mh, rh; dvojhlásky ae, oe, aw, ew, iw.

Ne-Elfština: písmeno j, kombinace sh, zh. Stříška je obvykle ne-Quenya. Dlouhá a krátká znaménka - jsou obvykle omezena na lingvistické diskuse, a většinou pro Primitivní elfštinu a Quenya; nejsou používány v Quenya v textu.

Začátek slova: Quenya: hl, hr, hy. Ne-Quenya: mb, b, nd, ng, g, lh, mh, rh, dh, kh, io.

Střed slova: v Quenya je b vždy předcházeno m a vždy uprostřed slova; d je vždy předcházeno n, l, r a vždy uprostřed slova; g je vždy předcházeno n a je vždy uprostřed slova. Ne-Quenya může používat b, d, g samotné či v jiných kombinacích také na začátcích a koncích slov.

Konec slova: Většina slov v Quenya končí na samohlásku. Jinak končí určitě na l, n, r, s, t. Ne-Quenya: přednost na konci slova má souhláska; dá se použít jakákoliv souhláska.

Délka slov: Quenya dává přednost dlouhým, mnohoslabičným slovům. Sindarin preferuje kratší slova, často jedno- nebo dvouslabičná. Adunaic, Khuzdul, Černá řeč také užívají dlouhá slova, ale ta obsahují odlišná písmena, odlišné kombinace písmen, a odlišná zakončení než Quenya.

Gramatika: Každý jazyk má svou vlastní rozdílnou gramatiku. Gramatikou Quenya se budeme zabývat v následujících lekcích. Prozatím: běžná zakončení přídavných jmen v Quenya jsou -ea, mn.č. -ie; běžná zakončení přídavných jmen v Sindarinu jsou -ui, -en, mn.č. -in. Zakončení rozkazovacího způsobu v Quenya je -a, v Sindarinu -o.

Slova, která nejsou tím, čím se zdají:

- Imrahil je z Adunaic (III 365)
- Arnach, Eilenach, Umbar, Rimmon jsou lidské (III 383)
- simbelmyne, Halifirien jsou rohirské (TC 186, 198)
- Forgoil je z vrchovského jazyka (III 383)
- Balchoth je ze Západštiny + Sindarinu (UT 313)
- Incánus je haradské (UT 399) nebo z Quenya (UT 400)
- Boromir je ze Sindarinu + Quenya (III 382)
- Nimrodel, Caras Galad(h)on, Legolas, Amroth jsou ze Silvanu (III 381, L 282, UT "Historie Galadriel & Celeborna")

Cvičení:

Identifikuj slova z Quenya: Anulindale, Dúnedain, Elendil, coire, Bar-en-Danwedh, Vilya, Ar-GimilzĎr, Daeron, Feanor, Finrod, Earendil, Ninquelote, Amon Din, Nen Hithoel, Elentári, hríve, Haudh-en-NDengen, menel, Elberth, Cuiviénen, Edoras, Amon Lhaw, Elessar, Eldamar, Thangorodrim, simbelmyne, Morgoth, athelas, yén, Adunakhor, Eldalie, Quenta Silmarillion, lómelindi, lhug, Azanulbizar, Carcharoth, Esmyn Muil, palantír, Echuir, Narvinye, Narya, lasse-lanta, Galadriel, snaga, Valar, Narvinwe, Ulmo, éored, Ilúvatar, Eldar, Urui, Urime, tengwar, cirth, asea aranion.

Cuio i Pheriain annan! Aglar'ni Pheriannath! Daur a Berhael, Conin en Annun! A laita te, laite te! Andave laitualmet! Cormacolindor, a laita tárienna!

Cvičení navíc:

Zkus identifikovat všechna slova z Quenya v rejstříku Silmarillionu.

Nancy Martsch, překlad Karel Makovský

Thorin č.1/92

České tengwar

Omlouváme se všem, ale zobrazit tengwar na WWW je těžké, asi to chvílku potrvá

Zájem o elfí jazyky a písmo je u nás převeliký. Přestože stěží v ůbec někdo ovláda elfštinu natolik, aby v ní mohl komunikovat, písmo zvládlo mnoho lidí natolik, že si může dovolit psát v něm dopisy či jiné dokumenty. Proto, aby si všichni tito lidé rozuměli, používali pro stejné znaky stejné významy apod., i když si chtějí psát češtinou se všemi jejími odlišnostmi oproti elfštině, se sešli ti, které tato oblast zajímá nejvíc a měli příležitost, na Draconu 92 v Brně. Výsledek jejich dvouhodinového, troufám si říci vyčerpávajícího úsilí, vám nyní předkládáme.

Protože není možné, vzhledem ke grafické úpravě Thorina, vypisovat všechny znaky Tengwar, budu, až na vyjímečné případy, zanechávat odkazy na tabulku v Návratu krále, str. 371.

Jako základ se bere tabulka pro západštinu, to jest s tyelpetémou a calmatémou, nikoliv s quessetémou. Samohlásky se píšou jako tehtar nad předcházející souhlásku. Pokud není vhodné místo, umísťujeme je na krátký nosič.

Souhlásky: První i druhý stupeň zůstávají stejné i se znakem 7 pro dž. Stupeň třetí a čtvrtý již obsahuje 3 změny. Znaky z tincotémy se mění na *t* a *d'* a ze *gh* se stává *h*. Znak 13 s prodlouženým stonkem se používá pro *dz*. Je to více méně kompromis s přístupem, že znaky 9 a 13 jsou vhodné pro *c* a *dz*. První dva znaky z pátého stupně se stále používají jako *n* a *m*, ale zbylé dva v češtině reprezentují *ň* a (nepovinně) *mj* (př. město). šestý stupeň vypadá takto: slabikotvorné *r* (nepovinné), *w*, *j*, *c*. Z přídatných znaků si uchovávají původní hodnotu 25, 27 a 29-32. 26 se po užívá pro *ř* a 28 přirozeně pro *í*. Znak 34 zůstává zatím nevyužit, zatímco 33 a 35 existují jako alternativy pro *h* a *j*. Znak 36 představuje souhlásku *q* (mělo by se před ním psát *k*, ale význam bez něj zůstává nezměněn. Zbývá už pouze *x*, které se dá psát jako *k* s háčkem pro *s*, tedy takto:

Zde by měl být obrázek

Samohlásky: Tady se situace ukázala o něco složitější, obzvláště v oblasti dlouhých samohlásek. řeština totiž používá dlouhá písmena více než kterýkoliv z jazyků Středozemě a používání dlouhého nosiče zdržuje. Proto jsme pro ně vytvořili dokonce několik nových znaků.

Krátké samohlásky jsou poměrně jasné. Pro *a* budto tři tečky, nebo stříška, nebo hvězdička. *E* jako čárka, *i* jako tečka. *O* a *u* jako obloučky, *o* doprava, *u* doleva. Sklon není podmínkou, pro zrychlení se dá u psát takto: . Dvě tečky vedle sebe se používají pro *y*. Dlouhé samohlásky jsou uvedeny v pořadí *á*, *é*, *í*, *ó*, *ú*, *ý*:

Zde by měl být obrázek

Dvojhásky: Zde jsme ponechali řešení s opisem nad krátký nosič, vzhledem k tomu, že by bylo nutno vytvořit mnoho nových znaků a nebo použít styl s psáním tehtar i pod souhlásku. Není ale vyloučeno, že druhý přístup bude později přijat. Shodli jsme se pouze na dvou dvojháskách pro slovenštinu, *ia* a *ie*:

Zde by měl být obrázek

Znak pro *ie* se dá použít i pro *ě*, pokud se vám zdá opis s *j* příliš složitý.

Interpunkce: Ve většině známých elfských nápisů se nevyskytují žádné znaky pro interpunkci a i my jsme se rozhodli držet se tohoto zjednodušení. Jedinými znaménky jsou tečka pro oddělení slov a dvojtečka pro oddělení vět.

To, co vám zde předkládáme, rozhodně nejsou závazná pravidla, jak číst a psát tengwar pro češtinu. Jde pouze o jisté sjednocení, které usnadní ostatním rozumět tomu, co jim chcete sdělit touto formou. Nic vám nebrání, aby jste do Thorina neposlali své výtky a připomínky k tomuto módu, který se zajisté bude dále vyvíjet a měnit.

V příštím čísle Thorina se objeví možná krátký text, na kterém si budete moci ověřit použitelnost našeho výtvoru.

Děkuji všem, kteří se aktivně zapojili do této práce a omlouvám se jim za všechny chyby a nepřesnosti, kterých jsem se dopustil.

kolektiv autorů

Thorin č.1/92

Návštěva

Je jarní dopoledne roku 1967. Jel jsem z centra Oxfordu, přes Magdalen Bridge, po London Road, a nahoru do kopce do uznávaného, ale fádního předměstí - Headingtonu. Blízko dívčí soukromé školy jsem zatočil doleva na Sandfield Road, obytnou ulici s dvoupatrovými cihlovými domy, každý s upravenou přední zahradkou.

Číslo sedmdesát šest je daleko vzadu. Dům je bíle natřený a je částečně stíněn vysokou zdí, živým plotem a přečnívajícími větvemi stromů. Zaparkuji auto, otevírám klenutou branku, jdu po krátké stezce mezi růžovými keři a zvoním na zvonek u hlavních dveří.

Dlouho je ticho, až na vzdálený ruch dopravy na hlavní ulici. Začínám přemýšlet o tom, že zazvoním znovu, nebo že to vzdám a půjdu pryč, když dveře otevírá Profesor Tolkien.

Je trochu menší než jsem očekával. Výška je kvalita, kterou hojně používá ve svých knihách, a tak je mírně překvapující, že on sám je o něco menší než je průměr - ne moc, ale přece je to nápadné. Představuji se, a (jelikož je schůzka domluvena dopředu a jsem očekáván) tázavý a tak trochu odtažitý pohled, kterým mě obdaroval původně, je nahrazen úsměvem. Podáváme si ruce a pevně si je tiskneme.

Za ním mohu vidět vstupní pokoj, malý a uklizený, který neobsahuje nic, co by člověk nečekal v domě staršího páru ze střední třídy. W.H.Auden v neuvážené poznámce v novinách nazval dům "ošklivý", ale to je nesmysl. Je to prostě spořádaný předměstský dům.

Na chvíli se objeví paní Tolkienová, aby mne pozdravila. Je menší než její manžel, upravená stará dáma s bílými vlasy svázanými vzadu a tmným obočím. Vyměňují se komplimenty a potom Profesor vychází z předních dveří a vede mne do své "kanceláře" vedle domu.

Je to garáž, dlouho nedotčená jakýmikoliv auty - vysvětluje, že neměl auto od začátku II. světové války - a po svém odchodu do důchodu garáž zabydlil a určil pro skladování knih a materiálů, které předtím přechovával ve své místnosti na koleji. Police jsou zarovnané slovníky, pracemi o etymologii a filologii a texty v mnoha jazycích, mezi kterými převažuje stará a střední angličtina a stará norština; ale je tam také sekce věnovaná překladům Pána Prstenů do polštiny, holandštiny, dánštiny, švédštiny a japonštiny; mapa jeho vymyšlené "Středozemě" je přibitá na rámu okna. Na podlaze je velmi starý lodní kufr, plný dopisů, a na stole jsou lahvičky s inkoustem, pera, kalamáře a dva psací stroje. V místnosti jsou cítit knihy a tabákový kouř.

Není to moc pohodlné, a Profesor se omlouvá za to, že mne přijímá zde, ale vysvětluje, že v jeho studovně, sloužící zároveň jako ložnice a místo pro psaní, není dost místa. říká, že vše je stejně jen dočasné; brzy se mu, jak doufá, podaří dokončit přinejmenším hlavní část díla slíbeného jeho vydavateli, a potom se bude moci on a paní Tolkienová přestěhovat do pohodlnější čtvrti a příjemnějšího prostředí, pryč od návštěv a rušitelů klidu. Zdá se, že poslední poznámka ho uvedla do mírných rozpaků.

Procházím kolem elektrických kamínek a sedám si s jeho dovolením na pojízdnou židli, zatímco on si bere dýmku z kapsy svého tvrdového saka a začíná vysvětlením, že není schopen věnovat mi více než pár minut. Zářivě modrý budík se jakoby snaží potvrdit to hlasitým tikáním, které je slyšet po celém pokoji. Říká, že musí opravit jasnou nesrovnalost v pasáži z Pána Prstenů, na kterou upozorňuje v dopise jeden čtenář; záležitost vyžaduje okamžitě řešení, jelikož do tisku má jít nové opravené vydání. Vysvětluje vše do nejmenších detailů a mluví o svých knihách ne jako o beletrii, ale jako o kronice pravdivých událostí; zdá se, že si připadá ne jako autor, který udělal chybu, jež teď musí být opravena a osvětlena, ale jako historik, který musí vysvětlit mírnou nepatřičnost v historickém dokumentu.

Každopádně se zdá, že předpokládá, že znám jeho knihy stejně jako on sám. Četl jsem je mnohokrát, ale on nyní mluví o podrobnostech, které pro mne znamenají málo nebo vůbec nic. Začínám se bát, že nadhodí nějakou hlubší otázku, která objeví mou neznalost - a vzápětí mi klade dotaz, který je ale naštěstí řečnický a jednoznačně nevyžaduje jinou odpověď než "ano, jistěže".

Jsem stále nervózní z toho, že přijdou další a obtížnější otázky, nervózní dvojnásob, protože neslyším všechno, co říká. Má zvláštní hlas, hluboký, ale bez rezonance, čistá angličtina, ale s jakousi zvláštní kvalitou, kterou nemohu definovat, jako kdyby hlas přicházel z jiné doby či civilizace. Také po většinu času mluví nejasně. Slova vycházejí v dychtivých přívalech. Celé fráze jsou vázané či zhuštěné, jak spěchá nebo klade důrazy. ěasto zvedá ruku a zakrývá si ústa, což činí porozumění ještě obtížnějším. Mluví v složitých větách, zřídka váhá - ale nyní přichází dlouhá mezera, ve které jistě očekává mou reakci. Reakci na co? Pokud předcházela otázka, nerozuměl jsem jí. Náhle pokračuje (předtím větu ještě neskončil) a sentence vrcholí důrazným zakončením. Zatímco mluví, drtí dýmku mezi zuby, drmolí přes sevřené čelisti a škrtá zápalkou v momentě, kdy udělá tečku.

Znovu začínám uvažovat o nějaké inteligentní otázce a on znovu pokračuje, než stihnu něco vymyslet. Následuje navázání nitě rozhovoru na další téma a nyní povídá o poznámce v novinách, která ho nedávno rozčílila. Nyní cítím, že bych mohl také trochu přispět a říkám něco, o čem doufám, že zní inteligentně. Poslouchá se zdvořilým zájmem a dlouze mi odpovídá, přičemž mění mou poznámku (která byla opravdu dost triviální) ve výtečný citát, takže mám pocit, že jsem řekl něco skutečně cenného. Pak už je zase jinde, u jiného vztaženého tématu, a já jsem nalezl cestu ještě dál přes propast, která nás dělila a mohu se už bavit i jinak než v příležitostných jednoslabičných výrazech souhlasu; ačkoliv mi připadá, že jsem ceněn spíš jako posluchač než jako účastník konverzace.

Jak mluví, nepřetržitě se pohybuje a kráčí po pokoji s energií hraničící s neúnavností. Mává ve vzduchu svou dýmku, vyklepává ji do popelníku, naplňuje ji, škrtá zápalkou, ale zřídka kdy mu vystačí na víc než na pár bafnutí. Má malé, dovedné, svařštělé ruce s jednoduchým snubním prstenem na prostředníku levé ruky. Jeho oblek je trochu pomačkaný, ale dobře mu padne, a přestože je mu sedmdesát šest, za knoflíky jeho barevné vesty lze rozeznat jen náznak baculatosti. Pozornost jeho očí nikdy dlouho nevydrží na jednom místě, přejíždějí celý pokoj anebo vyhlížejí z okna, pak se na moment stočí a na mně spočine pevný pohled, když se dostáváme k nějakému důležitému bodu. Oči jsou obklopeny vráskami a záhyby, které se neustále mění a zdůrazňují každou změnu nálady.

Záplava slov na chvíli vyschla a znovu se zapaluje dýmka. Využívám příležitost a předkládám své téma, které se teď zdá naprosto nedůležité. Přesto na něj ihned nadšeně přechází a pozorně mne poslouchá. Potom, když je tato část rozhovoru u konce, vstávám, abych odešel; ale v ten moment můj odchod evidentně neočekává, ani si ho nepřejí, protože začal znovu vyprávět. Ještě jednou se vrací ke své mytologii. Jeho oči se zastavily na jakémsi vzdáleném předmětu a vůbec se zdá, že zapomněl na moji přítomnost, když svírá v zubech svoji dýmku a mluví přes její náustek. Ve všech vnějších projevech připomíná typického oxfordského učitele, čas od času dokonce přehnanou karikaturu takového učitele. Spíše to vypadá, jako by nějaký podivný duch na sebe vzal převlek stárnoucího profesora. Tělo se možná prochází po tomto malém ošuntělém pokoji, ale duše je daleko a bloumá po horách a pláních Středozemě.

A potom je všechno pryč, a já jsem vyprovázen z garáže k zahradní brance - menší oproti té vpředu. Vysvětluje, že musí nechávat vjezd ke garáži zamčený, aby zabránil fotbalovým fanouškům, kteří navštěvují zápasy na místním stadionu, parkovat na jeho příjezdové cestě. K mému překvapení mě žádá, abych se ještě někdy zastavil a navštívil ho. Tentokrát ani jemu, ani paní Tolkienové nebylo moc dobře, chystají se na dovolenou do Bournemouthu, jeho práce je o několik let pozadu a dopisy, na které neodepsal, se hromadí čím dál víc. Ale na shledanou, brzy. Potřásá mi rukou a vrací se, trochu opuštěně, zpátky do domu.

Humphrey Carpenter, překlad Karel Makovský

Thorin č.1/92

Gart Mstitel

Gart Mstitel seděl u malého ohničku, hřál si zkřehlé ruce a hleděl do plamenů. Jeho tělo se chvělo v poryvech ledového severáku, útroby mu svíral hlad a na unavené nohy se téměř nemohl postavit. Ale vždy, když už se zdálo, že jej útrapy přemohou, pohlédl na meč vedle sebe a napřimil se, vzpružen a plný nové síly.

Pouhých patnáct mil od jeho ohně totiž stála tvrz jeho nepřítele, po které dlouho marně pátral. A teď došel k cíli. Zbabělec Nerpal, vrah jeho otce, může hodiny svého života počítat už jen na prstech rukou. Mstitel je tu!

Zabral se do slastných představ vítězství. Tehdy, když jeho bratr Renn nad otcovou mrtvolou pronesl přísahu o strašlivé vendetě, držel se Gart ještě matčiných sukni. Jak záviděl svým starším bratrům, kteří si s hrdým výrazem připínali dědičný meč, stejně jako přijímali přídomek Mstitel. A on sám, malý Gart, ač nosí přízvisko pouhý rok, dokázal padoucha vypátrat a již zítra jej ztrestá.

Vzpomínal na nafouklého utopence, v jehož tváři jen těžko shledával Rennovy rysy, na křik Daltana, druhého bratra, který umíral přivázan k posteli v horečkách, způsobených infekcí z otevřené zlomeniny ruky. (Daltan spadl ze stromu, z něhož pozoroval rodového nepřítele, a svůj úděl nenaplnil.)

Gart Mstitel se zachvěl a přihodil na oheň další dávku chrastí. Ne, jeho bratři měli skutečně smůlu. Každý se přiblížil na dosah vytčeného cíle, leč náhoda, ta těžko předvídatelná veličina, ukrátila jejich život. Gart Mstitel si pevně umínil, že se náhodou nedá zaskočit.

Vždyť, trochu se zastyděl, některé ty náhody byly vlastně ponižující. Hrdinové jako jeho bratři, mistři boje, jimž se nemohl rovnat nikdo z lidí, valťů ani trollů, si zasloužili hrdinnou smrt. Kdyby se alespoň dostali k souboji, ale to ne. Třetí bratr, Allo, měl velikou šanci. Kdyby si jeho kůň nezlomil nohu, nezlomil by si on vaz a mohl mstu ukončit.

Odjezd Tonneho si pamatoval dobře. Matka plakala a prosila jej, aby si dával pozor na všechny léčky a pasti. Gartovi bylo jedenáct a Keppovi čtrnáct, a museli velmi dlouho čekat na čest převzetí dědičného meče, protože Tonne skutečně proslul svou opatrností. Posměváčci jej nazývali Váhavý Tonne. Leč ani on neměl štěstí. Jednoho dne, a Gart Mstitel při vzpomínce polekaně pohlédl na vířící plameny, si jeho bratr Tonne Mstitel rozdělal oheň na špatném místě - poblíž hnízda velkých arnelských sršňů. Zemřel v hrozných bolestech na jejich bodance.

Prosil pak matku, aby mohl jít on, ale ona mu to zakázala, přestože Kepp nebyl dostatečně zdrav. Trpěl na úpal a to předznamenalo jeho smrt, již našel pod kmenem padajícího stromu, který mu skýtal stín. Gart Mstitel nikdy nezapomene na vzácně udivený výraz v bratrově tváři, patrně způsobený pohledem na prudce se blížící větvě.

Gart Mstitel se opět ujistil, že meč leží vedle něj, a pak pohled vrátil zpět do hasnoucích uhlíků. Zasněně přemítal o svém zítřejším vítězství, a při té myšlence z něj padala únava. Ani lezavé prsty zimy už necítil. Jakoby vstupoval do lázně, která hladí, hladí a ulevuje. Slyšel konejšivý hukot krve ve spáncích a usínal, jako usínají malé děti.

Když zmrzlému Gartovi jeho bratr Raddig zatlačil oči a odebíral meč, udivil jej hrdinův šťastný úsměv.

DOSLOV

Trvalo ještě celých šest let, než se jedenáctý ze třinácti bratrů, Lacce, dostal za hradby tvrze Zbabělce Nerpala a dokončil mnohaleté úsilí. Zbabělec Nerpal zemřel na selhání srdce, uslyšev dunivé kroky posledního mstitele. Pak už mohly otcovy kosti tlít v pokoji. Byly dobře pomstěny.

Richard Lastowecki